

PORADŇA PRE OBČIANSKE A ĽUDSKÉ PRÁVA

CENTER FOR CIVIL AND HUMAN RIGHTS
KRIVÁ 23, 040 01 KOŠICE, SLOVENSKO

» mobil: +421 908 69 55 31, +421 949 338 396
» www.poradna-prava.sk » poradna@poradna-prava.sk
» IČO: 37 86 72 70 » IBAN: SK98 5200 0000 0000 0551 9629

Eduard Heger
Predseda vlády SR
Úrad vlády Slovenskej republiky
Námestie slobody 1
813 70 Bratislava

Na vedomie:

Ján Hero
Splnomocnenec vlády SR pre rómske komunity

Branislav Gröhling
Minister školstva SR

Ev. č. 36 /2022

V Košiciach, 21.2.2022

Vec: Výzva na využívanie finančných prostriedkov z plánu obnovy spôsobom, ktorý budú dôsledne prispievať k desegregácii rómskych detí a podpore školskej rôznorodosti na základných školách

Vážený pán predseda vlády,

Obraciame sa na Vás v mene Poradňa pre občianske a ľudské práva – mimovládnej organizácie, ktorá sa zameriava na ochranu ľudských práv rómskej menšiny. V rámci našej činnosti venujeme okrem iného dlhodobú pozornosť problematike segregácie rómskych detí vo vzdelávaní, ktorá predstavuje vážnu formu ich diskriminácie. Prípady v tejto oblasti monitorujeme a vo vybraných prípadoch, s ohľadom na ich širší strategický význam, zabezpečujeme poškodeným bezplatné právne zastupovanie v súdnych konaniach alebo tieto konania vedieme vo verejnom záujme vo vlastnom mene ako organizácia. Realizujeme tiež výskumné aktivity a presadzujeme systémové opatrenia smerom k prevencii segregácie rómskych detí a podpore inkluzívneho vzdelávania na základných školách.

Obraciame sa na Vás v súvislosti s plánovanou realizáciou opatrení v oblasti riešenia segregácie rómskych detí vo vzdelávaní - a to špecificky riešenia problému dvojzmennej prevádzky niektorých základných škôl v blízkosti marginalizovaných rómskych komunít, ktoré vzdelávajú znevýhodnené rómske deti. Potreba riešenia tohto problému je deklarovaná v schválenej vládnej Stratégii rovnosti, participácie a inklúzie

Rómov do roku 2030, ako aj v pláne obnovy Slovenska, ktorý v júli 2021 schválila Rada pre hospodárske a finančné záležitosti EÚ.

Dvojzmenná prevádzka na základných školách má nepochybne negatívny vplyv na kvalitu vzdelávania na nich. Jej odstránenie je nesporne v najlepšom záujme rómskych detí a má potenciál podporiť ich rovný prístup k vzdelaniu. Z uvedených vládnych dokumentov je zrejmé, že vláda vníma problém dvojzmennej prevádzky v zásadnej miere v kontexte základných škôl v blízkosti marginalizovaných rómskych komúní, ktoré vzdelávajú znevýhodnené rómske deti segregovane. Riešenie dvojzmennej prevádzky vláda vníma aj ako krok, ktorý má smerovať aj k ich desegregácii na úrovni škôl. Vláda SR vo pláne obnovy explicitne deklaruje, že investície z neho použité na odstránenie dvojzmennej prevádzky na školách umožnia v segregovaných oblastiach prerozdeliť žiakov do zmiešaných novovytvorených tried a podporia tak stanovené ciele v oblasti odstraňovania segregácie rómskych detí vo vzdelávaní.

Jednou zo základných škôl, ktorá vzdeláva znevýhodnené rómske deti v dvojzmennej prevádzke, je aj škola v obci Veľká Lomnica, ktorú ste podľa medializovaných informácií navštívili počas pracovného výjazdu dňa 21.1.2020, pričom ste následne deklarovali ambíciu vlády SR ukončiť viaczmennú prevádzku na školách.

Týmto listom si Vás dovoľujeme upozorniť na mimoriadnu dôležitosť toho, aby vláda SR a zodpovedné štátne inštitúcie, ktoré budú napĺňať ciele plánu obnovy - riešili problém dvojzmennej prevádzky výhradne spôsobom, ktorý bude dôsledne prispievať k desegregácii rómskych detí a podpore školskej rôznorodosti na základných školách.

V kontexte situácie vo Veľkej Lomnici a iných obdobných lokalitách to znamená dôsledne sa vyhýbať riešeniu problému dvojzmennej prevádzky rozširovaním kapacít príslušných škôl, ktoré vzdelávajú výlučne rómske deti alebo výstavbou nových školských budov v blízkosti rezidenčne segregovaných komúní. Naopak nevyhnutnou cestou riešenia musí byť čo najefektívnejšie využitie voľných školských kapacít na iných základných školách, ktoré navštevujú deti z majority a zavedenie súvisiacich opatrení, ktoré zabezpečia rómskym deťom do týchto škôl účinný prístup. Tieto opatrenia musia okrem iného zahŕňať zabezpečenie účinnej školskej dopravy, ako aj rámec ďalších opatrení, ktoré zabezpečia ich inklúziu v triedach spolu s deťmi z majority. Investície z plánu obnovy by sa v tomto smere mali dotýkať všetkých rómskych detí vzdelávaných v segregovaných školách v blízkosti rómskych komúní. Je kľúčové, aby sa zodpovedné štátne inštitúcie neuchyľovali ku kompromisným riešeniam, ktoré odstránia dvojzmennú prevádzku na príslušných školách, no v konečnom dôsledku nepovedú k ich desegregácii.

Zdôrazňujeme, že využívanie finančných zdrojov Európskej únie spôsobom, ktorý by podporoval alebo udržiaval segregáciu rómskych detí vo vzdelávaní je v rozpore s právom EÚ¹ a povedie zo strany Európskej komisie k sankciám. Slovensko už od roku 2015 čelí konaniu Európskej komisie za neprimeraný podiel rómskych detí, umiestňovaných do špeciálnych škôl alebo tried pre deti s mentálnym znevýhodnením, ako aj umiestňovaním rómskych detí do samostatných výlučne rómskych tried alebo do výlučne rómskych škôl. Využitie investícií z plánu obnovy v tejto oblasti budeme z našej pozície sledovať a v prípade, že budú prispievať alebo udržiavať segregáciu vo vzdelávaní, využijeme dostupné právne prostriedky ochrany, ktoré právo EÚ ponúka.

---

¹ Charta základných práv Európskej únie, čl. 21. Smernice 2000/43/ES, ktorou sa zavádza rovnaké zaobchádzanie bez ohľadu na rasový alebo etnický pôvod, čl. 2.2a, 2.2b, 2.3, 3.1. písm. g.)

Vzdelávanie znevýhodnených rómskych detí na segregovaných školách – bez ohľadu na to, či vznikli v dôsledku vonkajších sociálnych faktorov ako napr. demografický vývoj či odliv detí z majority na iné vzdialenejšie školy – je na úkor realizácie ich práva na vzdelanie. Nie je v ich najlepšom záujme ani v najlepšom záujme našej spoločnosti. Upiera rómskym deťom, aj deťom z majority benefity inkluzívneho vzdelávania v rôznorodom školskom prostredí.² Segregované rómske školy v blízkosti rómskych komunít sú výsledkom dlhodobého neriešenia chudoby, diskriminácie a sociálneho vylúčenia marginalizovaných rómskych komunít a zodpovedné štátne inštitúcie musia investície z plánu obnovy využiť na jej odstránenie.

Faktom je, že z plánu obnovy sa opatrenia na sociálne začleňovanie znevýhodnených Rómov a Rómiiek zameriavajú predovšetkým na oblasť desegregácie a inkluzívneho vzdelávania. Opatrenia zamerané na zmenu kvality ich života, najmä bývania, majú byť realizované primárne zo zdrojov európskych štrukturálnych a investičných fondov a zo štátneho rozpočtu. Chceme však zároveň na tomto mieste zdôrazniť, aby sa aj opatrenia v oblasti podpory bývania - analogicky ako v oblasti školstva - nezameriavali na samotné zlepšenie bývania v segregovaných podmienkach, ale dôsledne prispievali k odstraňovaniu rezidenčnej segregácie marginalizovaných rómskych komunít.³ Sme presvedčení, že odstraňovanie segregácie rómskych detí na školách by malo byť v prípade potreby úzko previazané s odstraňovaním rezidenčnej segregácie. V niektorých lokalitách môže byť odstránenie rezidenčnej segregácie miestnej rómskej menšiny v súčasnosti najefektívnejšou alebo dokonca jedinou realizovateľnou cestou, ako naozaj zabezpečiť účinný prístup rómskych detí do vzdialenejších nesegregovaných základných škôl s dostatkom kapacít, ktoré navštevujú deti z majoritnej spoločnosti. Zodpovedné štátne inštitúcie musia v tomto smere navrhovať a implementovať riešenia v súčinnosti so školami a samosprávami, v závislosti od rozsahu a charakteru segregácie rómskej komunity v jednotlivých lokalitách.

V závere si Vás dovoľujeme požiadať o informácie o prijatých opatreniach v nadväznosti na našu výzvu.

S úctou

Štefan Ivanco

Za Poradňu pre občianske a ľudské práva

---

² V tejto súvislosti uvádzame, že Európsky súd pre ľudské práva vo svojej judikatúre explicitne konštatoval, že aj neprijatie účinných desegregačných opatrení pri školách navštevovaných výlučne rómskymi deťmi je porušením ich garantovaného práva na vzdelanie. (Lavida a ostatní proti Grécku zo dňa 30.05.2013, sťažnosť č. 7973/10, ods. 71-73).

³ V tejto súvislosti by navrhované riešenia mali okrem iného dôsledne reflektovať precedентný rozsudok Okresného súdu v Prešove zo dňa 22. októbra 2012 v spojitosti s rozsudkom Krajského súdu v Prešove z 20. marca 2018, spisová značka 13 Co 38/2017, týkajúci sa použitia dotácie na výstavbu nájomných bytov mimo mesta Sabinov, kam boli presťahovaní príslušníci rómskej menšiny. Súd konštatoval diskrimináciu sťažovateľov a žalovanému Ministerstvu dopravy a výstavby SR vytkol, že ako štátny orgán bolo povinné preskúmať okolnosti, za ktorých sa mala dotácia použiť v širšom kontexte a zväziť, či použitie dotácie nakoniec nepovedie k segregácii rómskej menšiny.